EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 3.11.2025.
COM(2025) 658 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o hrani i sastojcima hrane podvrgnutima ionizirajućem zračenju za razdoblje 2022. – 2023.

Sadržaj

SAŽETAK 2
1 KONTEKST 2
2 OVLAŠTENI OBJEKTI ZA OZRAČIVANJE 3
3 REZULTATI KONTROLA PROVEDENIH U OBJEKTIMA ZA OZRAČIVANJE U RAZDOBLJU 2022. – 2023. 3
4 REZULTATI KONTROLA U FAZI STAVLJANJA PROIZVODA NA TRŽIŠTE 5

SAŽETAK

U skladu s člankom 7. stavkom 3. Direktive 1999/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. veljače 1999.[1] o usklađivanju zakonodavstava država članica o hrani i sastojcima hrane podvrgnutima ionizirajućem zračenju države članice Komisiji svake godine moraju dostaviti:

— rezultate kontrola provedenih u objektima za ozračivanje ionizirajućim zračenjem, uključujući vrste i količine hrane podvrgnute ionizirajućem zračenju te primijenjene doze, i

— rezultate kontrola provedenih u fazi stavljanja proizvoda na tržište.

Člankom 7. stavkom 4. navedene direktive od Komisije se zahtijeva da u *Službenom listu Europske unije* objavi izvješće koje se temelji na informacijama koje svake godine dostavljaju nacionalna nadzorna tijela.

Ovo izvješće obuhvaća razdoblje od 1. siječnja 2022. do 31. prosinca 2023. Sadržava kompilaciju informacija koje su Komisiji dostavile države članice EU-a i Sjeverna Irska.

Tri države članice EU-a i zemlje EFTA-e nisu dostavile podatke 2022. i 2023.

Razdoblje: 1. siječnja 2022. – 31. prosinca 2023.

Predmetne zemlje: države članice EU-a i Sjeverna Irska

Objekti za ozračivanje:

— broj zemalja s ovlaštenim objektima: 13 država članica i Norveška,

— broj ovlaštenih objekata: 23,

— broj zatvorenih objekata: 0,

— broj zemalja koje provode ozračivanje: 10 država članica.

Podaci o postupku:

— količina ozračenih proizvoda: 4198,2 tone (–16,5 % u usporedbi s razdobljem 2020. – 2021.),

— glavni proizvodi podvrgnuti ozračivanju: „zamrznuti žablji kraci” (70,31 %), „sušeno aromatično bilje, začini i začinsko bilje” (27,62 %) i „strojno otkošteno meso peradi” (2,07 %),

— glavno mjesto ozračivanja: Belgija (69,9 %).

Kontrole u fazi stavljanja na tržište:

— broj analiziranih uzoraka: 7205,

— broj nesukladnih uzoraka: 51 (0,71 %),

— glavni proizvodi koji su analizirani: „začinsko bilje i začini” (46,97 %) i „žitarice, sjemenke, povrće, voće i proizvodi od njih” (23,36 %).

1 KONTEKST

Ozračivanje hrane je podvrgavanje hrane određenoj vrsti energije zračenja poznatoj kao ionizirajuće zračenje. Energija zračenja ima različite valne duljine i stupnjeve snage te

[1] Direktiva 1999/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. veljače 1999. o usklađivanju zakonodavstava država članica o hrani i sastojcima hrane podvrgnutima ionizirajućem zračenju (SL L 066, 13.3.1999., str. 16.).
ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1999/2/2008-12-11.

nestaje kad se izvor energije ukloni. Ozračivanje se upotrebljava u sanitarne i fitosanitarne svrhe za ubijanje patogenih bakterija (kao što su *Salmonella, Campylobacter* i *E. coli*) koje mogu uzrokovati trovanje hranom i za uklanjanje organizama koji su štetni za biljke ili biljne proizvode, kao što su kukci i druge štetočine. Upotrebljava se i u svrhu odgađanja dozrijevanja voća, sprečavanja klijanja povrća (kao što su luk i krumpir) i, u konačnici, u svrhu produljenja trajnosti hrane. Ozračivanje hrane ne može zamijeniti pravilno postupanje s hranom. Ozračenu hranu i dalje je potrebno primjereno rashladiti i prema potrebi skuhati prije konzumacije.

Regulatorni okvir EU-a za ozračivanje hrane („direktive o ozračivanju hrane”) čine:

— Direktiva 1999/2/EZ (Okvirna direktiva). U njoj su utvrđene odredbe o proizvodnji, stavljanju na tržište i uvozu hrane i sastojaka hrane podvrgnutih ionizirajućem zračenju,

— Direktiva 1999/3/EZ (Provedbena direktiva) Europskog parlamenta i Vijeća od 22. veljače 1999. o utvrđivanju popisa Zajednice hrane i sastojaka hrane podvrgnutih ionizirajućem zračenju[2]. Trenutačno je na tom popisu samo jedna vrsta hrane: sušeno aromatično bilje, začini i začinsko bilje.

Popis nacionalnih ovlaštenja za ostalu hranu i sastojke hrane koji se smiju podvrgavati ionizirajućem zračenju Komisija objavljuje u *Službenom listu Europske unije*.

Hranu i sastojke hrane smije se podvrgavati ionizirajućem zračenju samo u ovlaštenim objektima za ozračivanje. Za objekte na području EU-a ovlaštenja izdaju nadležna tijela država članica. Člankom 7. stavkom 3. Direktive 1999/2/EZ od država članica zahtijeva se da Komisiji dostave popis svojih ovlaštenih objekata za ozračivanje. Taj se popis objavljuje u *Službenom listu Europske unije*[3].

U članku 6. Direktive 1999/2/EZ utvrđeno je da sva ozračena hrana ili svaki ozračeni sastojak složene hrane moraju biti označeni riječima „ozračeno” ili „podvrgnuto ionizirajućem zračenju”.

Kako bi se osigurala kontrola ispravne provedbe tog zahtjeva za označivanje i otkrila hrana koja je možda nezakonito podvrgnuta ionizirajućem zračenju, Europski odbor za normizaciju (CEN) normizirao je nekoliko analitičkih metoda.

2 OVLAŠTENI OBJEKTI ZA OZRAČIVANJE

Na kraju izvještajnog razdoblja (od 1. siječnja 2022. do 31. prosinca 2023.) u EU-u su postojala 23 ovlaštena objekta za ozračivanje, koji se nalaze u 13 država članica: Francuska (5), Njemačka (5), Bugarska (2), Nizozemska (2), Španjolska (1), Belgija (1), Češka Republika (1), Hrvatska (1), Estonija (1), Italija (1), Mađarska (1), Poljska (1) i Rumunjska (1).

Od 13 država članica koje imaju objekte za ozračivanje, dvije nisu ozračivale hranu u razdoblju 2022. – 2023., a jedna nije dostavila podatke.

3 REZULTATI KONTROLA PROVEDENIH U OBJEKTIMA ZA OZRAČIVANJE U RAZDOBLJU 2022. – 2023.

Tijekom 2022. i 2023. u državama članicama EU-a ionizirajućem zračenju podvrgnuta je ukupna količina od 4198,2 tone proizvoda. Najveća količina hrane ozračena je u Belgiji (69,9 % ozračene hrane u EU-u).

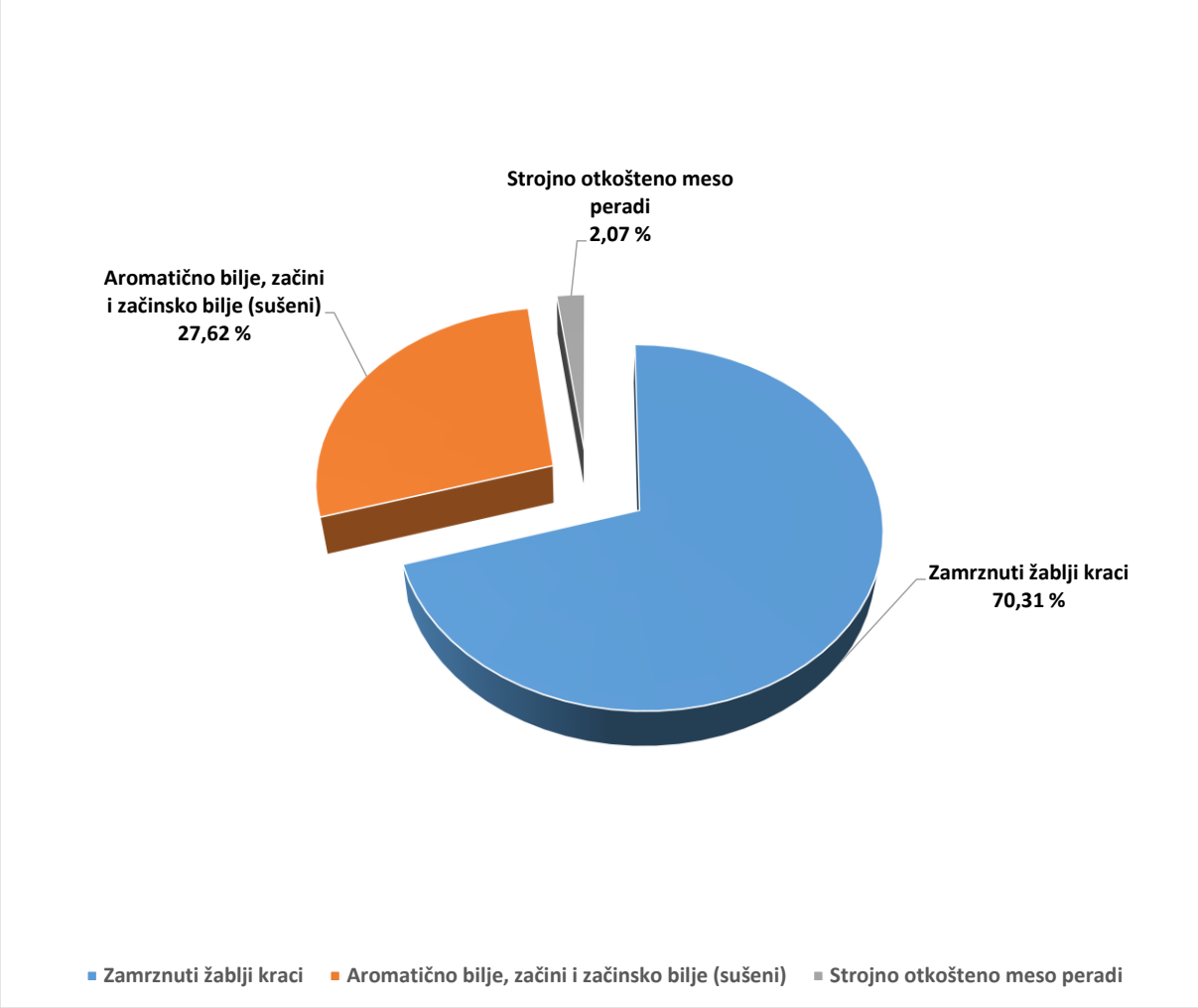
[2] SL L 66, 13.3.1999., str. 24.

[3] SL C 37, 30.1.2019., str. 6.

Tri glavna proizvoda podvrgnuta ozračivanju u EU-u bili su zamrznuti žablji kraci (70,31 %), sušeno aromatično bilje, začini i začinsko bilje (27,62 %) te strojno otkošteno meso peradi (2,07 %).

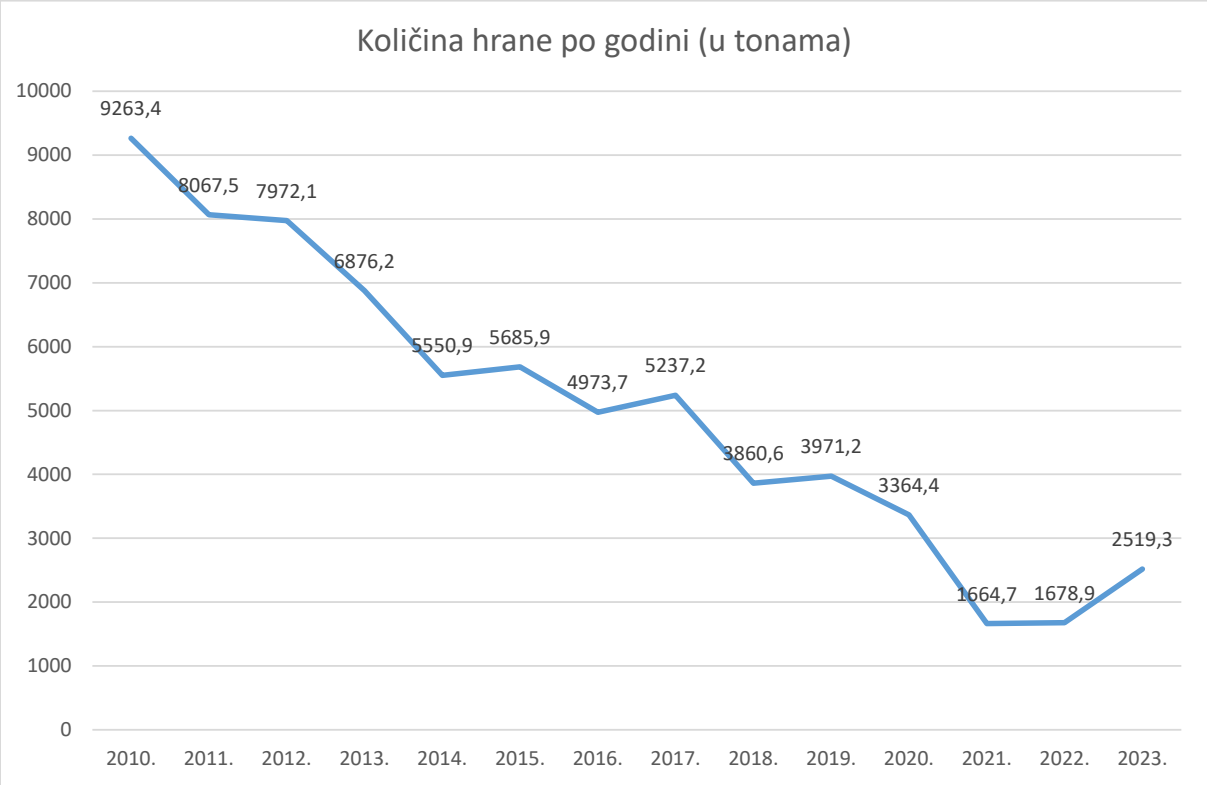
Na slici 1 prikazane su vrste proizvoda ozračenih u ovlaštenim objektima u državama članicama EU-a u 2022. i 2023.

Slika 1 – Ozračena hrana u EU-u u razdoblju 2022. – 2023. po vrstama

Količina hrane (u tonama) podvrgnute ionizirajućem zračenju u EU-u u opadanju je od 2010., kao što je prikazano na slici 2.

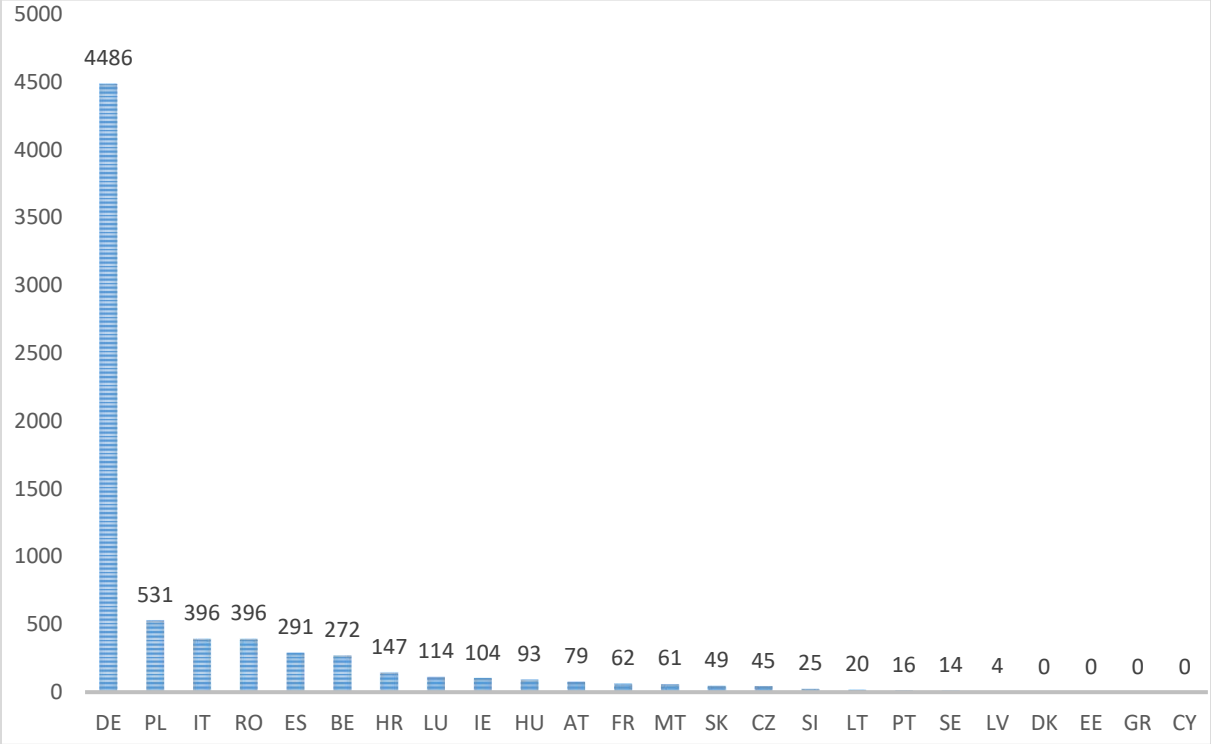
Slika 2 – Količina hrane podvrgnute ionizirajućem zračenju u ovlaštenim objektima za ozračivanje u Europskoj uniji od 2010.

4 REZULTATI KONTROLA U FAZI STAVLJANJA PROIZVODA NA TRŽIŠTE

U razdoblju 2022. – 2023. 20 država članica EU-a analiziralo je 7205 uzoraka radi otkrivanja ionizirane hrane u fazi stavljanja na tržište (uključujući hranu uvezenu iz trećih zemalja), što je u prosjeku ukupno 6 % manje nego u razdoblju 2020. – 2021. Podaci za svaku državu članicu navedeni su u Prilogu II. i sažeti na slici 3.

Slika 3 – Uzorci analizirani u fazi stavljanja proizvoda na tržište u razdoblju 2022. – 2023., po državama članicama

Četiri države članice nisu provele analitičke provjere u fazi stavljanja proizvoda na tržište u razdoblju 2022. – 2023. zbog nedostatka laboratorijskih kapaciteta (Cipar i Grčka), manjka osoblja (Estonija) ili drugih razloga (Danska).

Od ukupno 7205 analiziranih uzoraka 51 je bio nesukladan (0,71 %), a 105 uzoraka (1,46 %) dalo je neodređene rezultate. Uočene nesukladnosti uglavnom su se odnosile na nepravilno označivanje i zabranjeno ozračivanje. Postotak nesukladnosti (0,71 %) bio je neznatno niži nego u prethodnom izvještajnom razdoblju 2020. – 2021. (0,9 %).

U fazi stavljanja na tržište, kao što je prikazano na slici 4., uglavnom su analizirani „začinsko bilje i začini” (46,97 %) i „žitarice, sjemenke, povrće, voće i proizvodi od njih” (23,36 %).

Slika 4 – Vrste hrane analizirane u fazi stavljanja proizvoda na tržište u Europskoj uniji u razdoblju 2022. – 2023.

